

system, der bruges til at undertrykke deres nationale aspirationer.

Interessant er forf.s begreb »det splintrede samfund«, hvorved menes, at samfundet fungerer så dårligt, at magtfulde institutioner og apparater selv har taget hånd i hanke med deres ansattes boligproblemer, børnepasnings- og feriebehov etc. Dette betyder, at den enkelte borger mere identificerer sig med den pågældende institution end med det overordnede samfund. Sovjetunionen er – siger Udgaard – havnet i samme situation som det zaristiske Rusland: et almægtigt bureaukrati, som er magtesløst over for de påtrængende problemer. Hertil kommer det endnu alvorligere, at regimet ikke evner at præsentere en ideologi, der kan binde den enorme stat og de mange folkeslag og samfundsgrupper sammen. På grund af den manglende frie debat er der ingen kommunikation mellem befolkningen og magtapparaterne, og partiledelsen frygter en fri debats ukontrollable følger.

Udgaard overdriver måske systemets problemer, som det jo hidtil effektivt har kunnet håndtere. Men det er en bog, der burde få mange læsere, og som sagtens kan stå sig over for den meget omtalte amerikanske Hedrich Smith: *The Russians* (New York 1976).

Bent Jensen

Osteuropa-Handbuch Sowjetunion: Aussenpolitik II. 1955–1973. Hrsgg. v. Dietrich Geyer. Köln–Wien, Böhlau, 1976. 878 s. DM 166.

Osteuropa-Handbuch Sowjetunion: Aussenpolitik III. Völkerrechtstheorie und Vertragspolitik. Hrsgg. v. Dietrich Geyer und Boris Meissner. Köln–Wien, Böhlau, 1976. 334 s.

Med disse to bind har den omfattende håndbogsserie om østeuropæiske forhold afsluttet emnet Sovjetunionens udenrigspolitik. Bind II er en direkte, kronologisk fortsættelse af seriens første bind, som tidligere er blevet anmeldt (se *Historisk Tidsskrift* bd. 74 (1974), s. 552–554), mens det afsluttende, tredje bind udover kapitler om sovjetisk folkeretsteori og traktatpolitik tillige indeholder register for samtlige bind samt en omfattende bibliografi, der systematisk fortegner alle de i serien omtalte arbejder.

Det er et imponerende værk, der hermed er afsluttet, og hvis lige ikke findes på noget andet sprog, indbefattet russisk. Forf. har anvendt såvel den klassiske som den allernyeste historiske litteratur om emnet og både den vestlige og den sovjetisk/østeuropæiske. Alle, der seriøst vil beskæftige sig med emnet sovjetisk udenrigspolitik, kan ikke komme uden om dette meget nyttige værk, som burde findes på ethvert bibliotek, der ønsker at dække det 20. århundredes historie.

Bent Jensen

Roy A. Medvedev og Zhores A. Medvedev: Khrushchev. The Years in Power. New York, Columbia University Press, 1976. 198 s. \$ 10.95.

Forf. er de to kendte tvillingebrødre og systemkritikere, hvoraf den ene, Roy, bor i Moskva, mens Zhores lever i ufrivilligt eksil i London og frataget sit statsborgerskab. De har begge tidligere skrevet fremragende bøger om sovjetisk historie og sovjetiske samfundsforhold, ikke mindst Roy Medvedevs *Let History Judge. The Origins and Consequences of Stalinism* (1971). I 1971 lykkedes det KGB at få fat i forf.s notater til den foreliggende bog og herved tilintetgøre otte års arbejde med emnet. Trods disse vanskelige arbejdsvilkår er det nu altså alligevel lykkedes at få bogen færdiggjort og offentliggjort i Vest. Bogen er i øvrigt den hidtil eneste sovjetiske om Krustjov og dennes politik,